СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 196. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 24. серпня 1931. VOL. XXXIX. No. 196. Jersey City, N. J., Monday, August 24, 1931. THREE CENTS.

ПОНАД МІЛІЯРД ДОЛЯРІВ УТРАТИ ЧЕРЕЗ ЗЛОЧИНИ

ВАШИНГТОН. — Комісія Викершема предложила президентови звіт у справі злочинів. Вона зазначила, що це є неможливо оцінити в грошах ту шкоду, яку наносять суспільству злочини. Та коли ходить про маєткові шкоди, то комісія обчисляє їх річно на $1,119,000,000, зазначуючи, що й та сума далеко не відповідає дійсности.

Комісія вичисляє, що на боротьбу зі злочинством ідуть сотки міліонів долярів та що боротьба з прогибіцією потягає за собою дві третини видатків, які федеральний уряд призначує на боротьбу зі злочинами.

Комісія зазначує, що найбільші видатки поносить суспільство через рекетірів і тих зорганізованих бандитів, які вимушують ріжні оплати. Комісія каже, що годі навіть приблизно зорієнтуватися, скільки на це суспільність видає. Отсі рекетірські банди розпаношились особливо підчас прогибіції.

Комісія каже, що всі ті справи треба далі розслідувати і збирати відповідний статистичний матеріял, заки буде можна знайти відповідні міри зарадн.

ЛЕҐІСЛЯТУРА ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

ОЛБАНІ. — Говернор Рузвелт заповів, що на надзвичайній сесії леґіслятури, яка збереться у вівторок, прийде з проєктами негайної й дефенітивної допомоги безробітним стейту.

ЗА ПЯТЬДНЕВНИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ Й ЗАПЕВНЕНУ ПРАЦЮ.

СИРАКЮЗ. — Робітничі провідники, як тільки почули, що говернор Рузвелт готує в леґіслятурі проєкт допомоги безробітним, заявилися за те, щоби негайно впровадити пятьдневний тиждень праці й заґарантувати всім безробітним принаймні три дні праці на тиждень з денною платнею в сумі $5.

Пятьдневний тиждень праці належалоб зачати в першу чергу з боку тих робітників, котрі мають урядові посади.

УРЯД ПОСЕРЕДНИЧИТЬ.

ВАШИНГТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, звернувся до секретаря праці Дока з проханням розібрати справу робітників, занятих при будові греблі Гувера, котрі вийшли на страйк і котрих звільнено з роботи за те, що домагалися такої платні, щоби могли жити як люди та були в можности зносити ті фізичні висилення, яких вимагає від них будова греблі в дуже невідрадних санітарних відносинах.

Док згодився інтервенювати в тій справі.

ЗГИНУЛИ 2 ПОЛІСМЕНИ І 3 БАНДИТИ У ВЗАЇМНІЙ СТРІЛЯНИНІ.

НЮ ЙОРК. — Нема дня, щоби Ню Йорк не вславився бандитизмом, який не був би виписаний великими буквами на перших сторонах нюйорських газет. Одною з таких бандитських сензацій була нагінка поліції за бандитами, котрі заграбили $4,619, призначені на платню для робітників „Мендоза Форенд Дайнг Воркс" під ч. 712 Іст 133 вулиця.

Полісмени гнали за бандитами 12 миль. Підчас нагінки одні до других стріляли. Наслідком цеї стрілянини згинули два полісмени і три бандити. Ранено 13 осіб, котрі випадково переходили чи переїжджали тими улицями, якими втікали бандити. Між іншими пострілено 4-літню дівчинку, яка вмирає в шпиталі.

ПОВСТАНЦІВ НА КУБІ ПОБИТО.

З ПОЛЯ БИТВИ (Куба). — Американські воєнні кореспонденти, котрі знайшлися на полі битви між повстанцями і правительственними військами, подають, що те все, що писано в останніх днях про „крίваві" бої на Кубі, є „воєнними сензаціями".

Боротьба була, але повстанці мали всього коло 150 людей, а правительство яких 500. Повстанці дістали поміч зі Злучених Держав, яких 30 людей і богато амуниції, але це все попало в руки правительства.

Не було ніякого страшного кровопролиття з сотками забитих. Уряд подає, що згинуло по його боці 5 жовнірів і один офіцир. Повстанці могли втратити кількадесять жовнірів.

ПІРВАЛИ БРОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — Бандити пірвали 25-літнього брокера, Чарлза Розентала, і вимагають викупу в сумі $100,000.

ЛІҐА НІДОЧОГО, АЛЕ АМЕРИКА ГОРОЮ.

НЮ ЙОРК. — До злучених Держав приїхав англійський пресовий маґнат, лорд Беверброк, і каже, що Ліґа Націй є тільки „філією французького міністерства заграничних справ" та що одинока Америка, якщо возьме провід, може вирятувати світ з економічного хаосу.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

У вівторок, дня 25-го серпня 1931 р., буде українська година на радіо зі стації W. A. A. M., Нюарк, Н. Дж., в годині 7.30 вечер.

З ЛЕТУНСЬКИХ КАТАСТРОФ.

Литовський військовий літак, що летів у напрямі Завіяс біля литовсько - польського кордону, почав нагло горіти. Один летун вискочив з горіючого літака і щасливо злетів при помочі легкопаду на землю на кільканацять метрів від границі на литовській території.

СМЕРТЬ АВГУСТА ФОРЕЛЯ.

В швайцарській місцевости Іворн помер професор Авґуст Форель, відомий зі своїх дослідів над половими питаннями. Він мав 83 роки. Був теж довголітним дослідником життя мурашок і написав пятьтомову книжку про їхнє життя. Він мав колекцію мурашок, що складалася з 6 тисяч родів. На його бажання його тіло спалили в крематорії в Льозанні і похорон відбувся без ніяких торжеств.

КРАДІЖ У ПОЇЗДІ.

У вантажному поїзді, що їхав зі Львова до Станиславова, невідомі справники розбили між Перзенківкою і Сиховом один вагон і вкрали звідтіля велику скількість футряних шкірок, вартости 30 тисяч золотих.

22 ВІЦЕМІНІСТРІВ.

„Газета Варшавска" друкує замітку, що номінація проф. Завадського на державного підсекретаря в міністерстві скарбу значить, що число віцеміністрів піднесеться до 22, в чому двох з них іменовано вже в часі ощадностевих редукцій. Разом з міністрами кабінет складається з 36 членів.

ЛЮДОЇДИ ЗЇЛИ ЛЕТУНА.

Відомий в Австралії летун Тріст, що відбув багато наукових летів над Австралією, зginув недавно в часі останньої своєї подорожі. На поміч вислано ратункову експедицію, що запустилася в глибину дівичих теренів Австралії. Під напором диких туземних племен мусіли члени експедиції завернути, бо було їх замало і не мали відповідних засобів до боротьби з чорними. Всежтаки вони довідалися, що Тріст наслідком якогось дефекту апарату мусів у тім місці причалити, при чому поранився. В такому стані напали на нього дикуни, зловили, завели до хати свого вождя, вбили і зїли.

КРАДІЖ ОБРАЗІВ ВАН ДЕЙКА.

В німецькій місцевости Зінділінген біля Франкфурту над Меном у тамошнього колекціонера дир. Каспара украв хтось два дорогоцінні образи Ван Дейка. Один з них представляє „Христову дорогу", другий є „Портретом Антона Алюмедеса".

ГОЛОД — НЕ БРАТ.

Голодні бориславські безробітні напали на віз з печивом бориславської пекарні Стайнбаха і забрали біля 200 кільограмів хліба.

ПРИКРИЙ ДИСОНАНС У ВОЛИНСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ „ІДИЛЛІ"

Львівський щоденник „Век Нови" з 2 серпня ц. р. приносить таку вістку з Луцька:

„Велику сензацію в Луцьку спричинило „завішення" в урядових чинностях керманича міського технічного відділу, інж. Пилипа Пилипчука, і його заступника Ярослава Фартуха за те, що допустилися поважних надужить. Пилипчук і Фартух казали собі платити поважніші квоти за затверджування будівельних плянів, видавали дозволи на будови всупереч обовязуючим приписам, або змушували петентів віддавати їм пляни до виконання, за що казали собі платити великі квоти. Такі практики переводили оба від довшого часу, аж це сталося прилюдною таємою. Ціла афера набирає пікантного посмаку з уваги на особу інж. Пилипчука, бо цей достойник, що є головою українського клюбу „Рідна Хата", а колись був міністром уряду отамана Петлюри, знаний широким колам волинського населення".

Стільки пише про цього збезбізованого Українця в Луцьку, лідера тамошньої хруняди, польський щоденник. Хіба доволі!

НАЙПОГАНІШІ ВИГЛЯДИ В В ПРОТЯГУ 24 ЛІТ.

Найпоганіші вигляди в протягу 24 літ бачить домініяльне статистичне бюро, говорячи про сподіваний збір пшениці в Канаді цього року. Однакож бюро запевняє, що браку пшениці на хліб не буде. „Постійна посуха, горячо, вітри та комахи допровадили до того, що треба сподіватися тільки половини пересічного врожаю", говорить бюро.

ГОЛОВНИЙ СЕКРЕТАР УНДО НА ВОЛІ.

В суботу, 1. серпня ц. р., в пізних пополудневих годинах опустив слідчу вязницю при вул. Казимирівській (Бриґідки) головний секретар УНДО і посол до сойму, д-р Любомир Макарушка. Він просидів у слідчій вязниці повних девять місяців. Випущений на волю за зложенням кавції у сумі десять тисяч золотих.

НОВІ РОЗСТРІЛИ.

В Кронштаті розстріляли большевики чотирох матросів воєнного корабля „Войков", обвинувачуючи їх у контрреволюції.

НОВИЙ ЛЕТ ПІКАРДА.

З Брюселі пишуть, що проф. Пікард заявив, що він приготовляється до нового лету в стратосферу. Проф. Пікард сподівається, що цим разом він осягне ще більшу висоту. Бельгійський учений хоче розпочати цим разом у Фрідріхсгафен.

ТАЄМНИЙ ЗАМАХ НА ЮГОСЛАВЯНСЬКОГО КОНСУЛЯ В БЕРЛІНІ.

В ночи з 12-го на 13 липня знайшли югославянського генерального консуля неживого в його урядовому помешканні. Побіч консуля лежав револьвер. Досі не вдалося устійнити, чи в цьому випадку мається до діла з убивством чи з самовбивством. Нелад, який панував на місци чину, вказує на це, що консуля вбито.

СТРАШНІ НАСЛІДКИ АНОНІМУ.

До Синевідська Вижного, пов. Сколе, приїхала на літній відпочинок Ольга Михайлишин. Хтось повідомив анонімним листом її нареченого Павла Висохана, що панна Ольга бавиться широко і його зраджує. Висохан приїхав негайно до Синевідська, засипав наречену докорами і врешті стрілив до неї з револьвера, кладучи її трупом на місци. Опісля впакував ще й собі кулю в голову. Тяжко раненого відставлено до шпиталю в Стрию, де він бореться зі смертю.

ЗАМКНУТЬ 2,000 ШКІЛ.

З Варшави повідомляють: 1 серпня в державних урядах повідомили урядовців про редукції. В міністерстві освіти виповіли службу 1,900 учителям і 22 урядовцям з централі. Учителям виповіли головно т. зв. тимчасовим і контрактовим, етатових звільнили небагато. Міністерство освіти задумує в місцевостях, де є більше шкіл, скомасувати вищі кляси. Редукція вчительських сил приневолює уряд замкнути 2,000 шкіл. У міністерстві внутрішніх справ 1 серпня вимовили становища 96 урядовцям.

Обраховують, що в усіх Польщі звільнили 1 серпня в усіх урядах за вимкою ресорту міністерства освіти коло 1,000 службовців.

НАПАД НА ПОЧТОВИЙ ВІЗ ПЕРЕД РОКОМ.

Як повідомляє „Газета Порана", слідство в справі нападу на почтовий віз коло Бібрки 30. липня м. р. устійнило такий стан річи: Організатором і провідником нападу був Зеновій Книш, студент прав. Крім нього брали участь в нападі: убитий Пісецький, гімназійний абітурієнт, Юрко Дячишин, студ. політехніки і Микола Максимяк, студент прав. Крім того посередню участь брали: Володимир Качмарський, студент торговельної школи, Володимир Андрущак, Іван Гаврисевич, студент філософії і Дмитро Вирета, кооператор.

Плян нападу піддав Книшеви Гаврисевич, що мешкав у Вільхівци, пов. Бібрка, і добре знав околицю. Виконали плян Книш, Дячишин і Пісецький, при чому Дячишин в часі погоні часть грошей кинув у лісі, а решту знайдено при Пісецькім. Максимяк стояв на сторожі і давав знати, що їде віз. Після нападу він утік до Рогатина і тут укрився у Виретн. Дячишин і Книш утікли до Львова й укривалися у Качмарського й Андрущака.

Незабаром всі станутъ перед судом.

ЖІНКА ЗГИНУЛА З НЕЗВИЧАЙНОЇ ПРИГОДИ.

З незвичайної пригоди стратила життя 67-літня жінка, Ф. Фаріон з Сифтону, Ман. Вона була на рільничій виставі в Давфін. Відбувалися там і кінські перегони. Один кінь знарівся, чи сполошився і скочив через пліт. Їздець упав з коня і стратив притомність, а самий кінь упав на пані Фаріон і поломив у ній кости. Пролежавши пять днів у шпиталі в Давфін, бідна жінка вмерла серед тяжких мук.

Пані Фаріон походила з Галичини і в Сифтоні жила від 35 літ. Оставила мужа, чотирох синів та пять дочок.

КЛОПОТИ АНГЛІЙСЬКИХ ПОСЛІВ У ГАЛИЧИНІ

ПОСЛИ ВСПОКОЮЮТЬ ПОЛЯКІВ ЩОДО СВОЇХ РОЗСЛІДІВ.

МАНЧЕСТЕР. — „Ґардієн" подає варшавську телеграму бюра Райтера про розмову англійських послів Бара й Дейвиса з представником польського денника „Газета Львовска" про ціль та характер розслідів послів у Галичині.

Посли запевняли „Газету Львовску", що вони взагалі займаються студіями справи національних меншин, а не тільки спеціяльно українською справою в Польщі. Коли вони роблять розсліди, то це ще не значить, що вони приймають якінебудь заяви до найменшої точки; не приймуть вони певно й усього, що їм буде сказано з українського боку.

Посол Бар пригадав газеті на те, що він є духовник і яко такий він не може говорити нічого такого, щоб могло би розділити людей, злучених спільною долею. Посли вже покінчили свої розсліди та думають скоро покидати Львів. Вони говорили Польщі свої компліменти за її поступ від війни та польським урядникам за їх чемність супроти послів підчас їх візити.

„Ґардієн" посвячує візиті англійських послів у Польщі окрему статтю.

ЕСПАНІЯ ПОСИЛАЄ ВАТИКАНОВИ УЛЬТИМАТ.

МАДРИД. — Еспанський уряд вислав до Ватикану ультимат, у якому жадає від папи заняти становище до політики провідників католицької церкви в Еспанії супроти республиканського уряду в Еспанії. Уряд дає папі пять днів до виконання жадання.

Повний текст ноти ще не відомий, бо уряд ще не подав її до відома. Тільки одна газета подала точний зміст ноти після своїх розслідів. Каже вона, що уряд жадає усунення епископа Сеґури зі становища еспанського примаса.

Міністер внутрішніх справ заявив, що уряд певний, що папа осудже політику Сеґури та що папа не завагається сказати це публично. Папський нунцій, котрому передано ноту уряду, заявив своє здивування з її приводу, але запевнив, що він вволить волю уряду та перешле ноту до Ватикану.

СИНДИКАЛІСТИЧНИЙ ЗАГОВІР У КАТАЛЬОНІЇ.

МАДРИД. — Уряд подає до публичного відома, що йому вдалося відкрити заговір синдикалістичних анархістів проти уряду. На чолі заговору стояв Льопес Очоа, провідник синдикалістів, що по революції в Еспанії вернувся до краю з заслання, куди він мусів утікати перед диктатурою Ріверн.

Синдикалісти під його проводом думали проголосити повну незалежність Катальонії. Провідник ще не арештований.

ВИКРИТО ЗАМАХ НА МІНІСТРА ВНУТРІШНИХ СПРАВ.

МАДРИД. — Поліція викрила заговір проти Маври, міністра внутрішніх справ. Коли Маври виїздив з засідання кабінету міністрів, на нього мали кинути три бомби, причім кожда бомба мала походити з іншої групи заговірників, а то одна від анархістів, одна від синдикалістів і одна від комуністів. Заговірники мали бути з Барсельони, столиці Катальонії.

ВЕЛИКА ПОВІНЬ У КИТАЮ.

ГАНКОВ. — Вилив ріки Янґтсе залив це місто та заставив коло міліон людей покидати свої оселі.

Вилив захопив коло 80 повітів північного Китаю та позбавив даху над головою коло 10 міліонів душ. Число утоплених нараховують на тисячі. Втікачам грозить голодова смерть.

Китайський уряд відкликається до інших країв о допомогу. Американський Червоний Хрест у своїм заклику о допомогу каже, що це може одно з найбільших нещасть нових часів.

КЛОПОТИ МЕК ДОНЕЛДА НЕ ПОЛАГОДЖЕНІ.

ЛОНДОН. — Британському премієрови Мек Доналдови не вдалося переконати провідників англійських робітничих юній, що його плян зменшення видатків держави є оправданий.

Юнійні провідники відмовилися дати свою згоду на драстичні ощадности та відослали уряд до загальних зборів союза юній, що має відбутися слідуючого місяця.

Ходять чутки, що уряд буде старатися за всяку ціну приєднати для свого пляну консерватистів, а можливо навіть реорганізувати для них міністеріяльний кабінет.

ЛІТАК НА ПІДБІГУНОВІЙ ФОТОГРАФІЇ ЦЕПЕЛІНА

БЕРЛІН. — На фотографії, знятій приватно з цепеліна підчас його лету понад полудневою Новою Землею, таки справді знайдено літак. Одначе рівночасно стверджено, що сфотографований літак певно не Амундсена.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited By Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖДУТЬ НА ВАШИНҐТОН!

У фінансовім і політичнім світі вже устійнилося переконання, що воєнні довги і репарації є чи не найважнішою причиною світової економічної кризи. Справа та набрала значіння, коли про неї заговорили світові банкирі й коли з міліярдів накопиченого в Злучених Державах і Франції золота, яке лежить в пивницях, нема пожитку, бо світ душиться з недостачі кредитів. А душаться через крізу і ті, що мають повно золота в пивницях.

От тому то звіт комісії Виґинса, проголошений у Базилеї, знайшов такий широкий відгомін в Америці, бо це говорить Американець, що треба доконче перевести ревізію воєнних довгів і репарацій та уможливити Німеччині одержання довготревалих кредитів, якщо світ має оминути нову катастрофу.

До подібного заключення приходить англійська Фінансова й Промислова Комісія Мекмилена. Навіть капіталісти приходять до заключення, що через теперішню крізу ціла їхня система повисла на волоску.

Та вони стверджують лихо й бачать наближаючуся катастрофу, але признаються, що не в силі тому лихови зарадити. І кажуть, що ключ до розвязки цеї проблєми лежить у Вашинґтоні.

Виглядає, що цілий світ жде тепер, що скаже Вашинґтон. А він наразі мовчить. В Европі підсувають Вашинґтонови думку, що президент Гувер зробить велику несподіванку, та що проголосить нову мораторію, і то на далеко кращих умовах ніж та, яку проголосив недавно. Кажуть далі, що скличе навіть міжнародню конференцію в справі довгів і репарацій.

А Вашинґтон все те приймає до відома й каже, що нічого про те не знає. Дехто каже, що секретар стейту Стимсон перебуває тепер в Европі й певно мусів дати там до пізнання, що президент Гувер задумає приступити до ревізії воєнних довгів, бо інакше в Европі не писали би тепер так отверто про цю справу. Але Вашинґтон подає, що Стимсон теж про це нічого не знає, бо тепер перебуває на вакаціях у Шотляндії й полює собі на дикі гуси.

Та поза тими запереченнями видно, що до ревізії довгів і репарацій таки йде, та що уряд пильно слідить за тим, яка є американська публична опінія щодо тих справ. А що вона хилиться чимраз більше до ревізії, то й уряд скорше чи пізніше буде за ревізію довгів і репарацій.

НЕБЕЗПЕЧНА ГРА З ОГНЕМ

З декларації українських послів та сенаторів з 2. липня 1931 р. про становище Українців під Польщею ясно видно, що польська влада не бажає змінити свою дотеперішню політику, а лише робить ріжні хитрі заходи, щоб викликати враження на міжнародньому форумі, начебто польські урядові чинники ідуть назустріч Українцям.

Так вже після цеї декларації колишній львівський воєвода Наконечніков-Клюковський, один з головних аранжерів „пацифікації", був іменований заступником міністра внутрішніх справ, а на його місце призначено д-ра Рожнецького. Як і всі попередні зміни, цей факт свідчить тільки про те, що стара політика буде продовжуватися, бо не новий львівський воєвода, а Наконечніков буде керувати внутрішньою польською політикою. Це тим більше, що міністерство внутрішніх справ обсаджено нині якраз головними керовниками тих погромів над Українцями, які сталися минулого року у Східній Галичині.

Таксамо з певною метою недавно звільнено з вязниць кількох відомих українських діячів (д-р Левицький, п. Паліїв...), які просиділи у вязниці від 9 до 10 місяців без будьякої вини. Як відомо, в осени 1930 р. польська влада виарештувала досить велику скількість польських та українських послів, щоб унеможливити їм брати активну участь у виборах до парляменту. Польських послів звільнено вже давно, а українські сиділиб мабуть і далі, колиб польська влада не примушена була рахуватися з закордонною публичною опінією.

Польська преса протягом дозшого часу твердила, начебто проти нині звільнених українських діячів мають вигточити політчний процес. Проте мабуть за браком належних матеріялів довелося від нього відмовитися. Бо не слід забувати, що одночасно з тим супроти інших українських теперішніх та бувших послів (Кохан, Рудницька, Вислоцький, Ліщинський...), як також проти інших ураїнських діячів, такі процеси відбуваються безнастанно.

Характеристично, що польська прокуратура обвинувачує українських послів в тому, що вони підчас виборчих зібрань виступали з різкою й рішучою критикою польської політики супроти Українців, а також домагалися, щоб польська влада нарешті стала на шлях законности та почала виконувати свої зобовязання супроти українських земель.

Знов інших Українців прокуратура обвинувачує в тому, що вони розпочали чинним способом поборювати нинішню політику кольонізації та польонізації українських земель. Ці політичні процеси будуть відбуватися мабуть ще протягом кількох років, бо у польських вязницях перебувають тисячі українських патріотів.

Зрозуміло, що в таких обставинах годі думати про будьякі польсько - українські переговори. Польська дипльоматія шляхом ріжних обіцянок спромоглася переконати членів Комітету Трох, начебто польська влада бажає порозумітися з Українцями та що до цього прийде без втручання Ради Ліґи Націй. Звичайно це був лише зручний маневр з боку Поляків, щоб добитися відложення розгляду англійських та українських петицій.

На ділі польські урядові чинники і не думають про зміну дотеперішньої політики на Західній Україні та головно про виконання всіх зобовязань супроти Українців, а намагаються виграти час, щоб таким робом справа пацифікації втратила актуальність, та роблять заходи, щоб взагалі Ліґа Націй відмовилася від обговорення того тяжкого становища та безправства, в яких перебувають українські землі під Польщею.

Польські дипльомати уживають цеї тактики вже не перший раз, сподіваючись, що згодом інші неменш важливі справи прикують увагу Ліґи Націй, а тому вона змушена буде розглянути англійські та українські зажалення лише формально та поверхово, щодалоб Польщі можливість ухилитися від виконання міжнародніх зобовязань тай далі продовжувати стару політику.

Українські політики не мають в цьому ніякого сумніву. Бо хіба польська влада і нині не замикає під ріжними притоками українські школи (наприклад, у Рогатині недавно замкнено греко-католицьку семинарію) кооперативи (протягом останнього часу на Волині замкнено понад 20 українських кооператив), освітні, спортові та інші українські орґанізації? Бо хіба польська преса не вимагає, щоб урядові чинники розпочали систематичне нищення української кооперації в той саме спосіб, як нищено українські школи попередно? Одним словом, Поляки добре знають, що вони роблять і отверто погрожують Українцям новими погромами.

Тому саме ми певні, що коли Рада Ліґи Націй не покличе Польщу стати на шлях законности та виконати свої зобовязання супроти українського населення, то Поляки ще з більшою рішучістю та безоглядністю будуть продовжувати стару політику кольонізації та польонізації українських земель. Українці в свою чергу змушені будуть усіми можливими способами оборонятися проти такої політики, бо ніхто не може вимагати від Українців, щоб вони примирилися з тим режімом насильства та терору, який панує на Західній Україні вже роками. В результаті на Сході Европи витворяться ще більш напружені відносини, ніж це є сьогодня.

На жаль, недавня війна, революційні заверухи та диктаторські режіми до такої міри притупили людську совість та світову опінію, що нині ті саме брутальні методи, які раніш уживали Німці та особливо Росіяни супроти Поляків, а які сьогодня уживають Поляки супроти Українців, мало зворушують людське сумління та не викликають таких протестів з боку европейської преси, як це було перед війною.

Українські патріоти примушені ствердити цей факт, бо інакше Рада Ліґи Націй вже давно розглянулаб англійські та українські петиції і сказалаб своє авторитетне слово у справі пацифікації Східної Галичини. З нашого погляду Ліґа Націй легковажить українську справу, а тимчасом відповідальні европейські політики повинніб розуміти, що всякі розмови про мир залишаться порожніми словами, наскільки Польща і далі буде гратися з огнем. Бо може статися і так, що одного дня несподівано вибухне величезне полумя на Сході Европи та викличе там такий новий пожар, що Ліґа Націй не буде в стані своєчасно його загасити.

Б. Дніпрянський.

З ДВОХ ФРОНТІВ

„Зїзд російських меншостевих організацій" і „Краєвий зїзд волинської української організації".

При кінці червня ц. р. відбулися в Польщі два зїзди: один в Варшаві під назвою „Зїзд російських меншостевих орґанізацій в Польщі, другий у Луцьку під назвою: „Краєвий зїзд волинської української орґанізації (ВУО)". Зіставлення цих двох зїздів являється дуже цікавим, бо відслонює ряд анальоґій, котрих у ніякий спосіб не можна вважати випадковими, навіть не поділяючи фільософічного погляду, що взагалі в житті випадків нема. Обидва зїзди відбулись одночасно: РМО (Рос. меншост. орґан). 28-го і 29-го червня; ВУО 29-го червня. Організаторами обидвох були посли з клюбу Бебе. Програми їх були рівнобіжні: один зїзд мав головним своїм предметом формальну орґанізацію СРМО (Союза рос. менш. орґ.); другий — орґанізацію ВУО. Не скриваємо ріжниці між обома зїздами в характері праці: праця одного виповнила аж два дні, торкалася ріжних сторін життя і безперечно була змістовною; працяж другого заняла лише пару годин, мала характер декляративний і „казьонний", хоч не бракувало в ній „міцних слів" і комічних промов (Тележинського і о. Пащевського). Колиб на цьому зїзді були присутні особи, що привикли до льоґічного думання, то напевно набрали би враження, що їх „піддурено". Ця ріжниця залежить не від чого іншого, як лише особистого складу членів зїздів та їх провідників, від ступня їх освіти, культурности та пересякнення своїми ідеями.

Переглянувши уважно працю московського зїзду, виголошені на ньому реферати і приняті ухвали, мимоволі приходиться переконатись, що своєю ідеольоґією й особистим складом членів СРМО є фактично ніщо інше, як давно-істнуюче в Польщі РНО (Рос. Нар. Обедн.). Навіть більше: перше являється установою підпорядкованою другому, наскільки президія СРМО, згідно з ухвалою зїзду, має увійти в склад верховної ради РНО. Очевидно, московський зїзд був лише бутафорією і мав на цілі піддержати авторитет РНО, котрого репутація настільки вже відмочена, що навіть богато Росіян уважає тепер це слово для себе образливим. З другого боку, московський зїзд, маніфестуючи істнування в Польщі Росіян як окремої меншостевої нації, дбав і про це, щоб поширити рямці тої нації, а саме на рахунок Галичан, через пояснення, що термін „руський" є однозначним з „російським".

Щодо зїзду ВУО, то це також бутафорія, переведена тільки з меншою вмілістю і з меншою замаскованістю: в своїй декляраціі, в промовах та резолюціях цей зїзд визнав себе і свою орґанізацію „політичним репрезентантом всієї української людности на Волині" (це особи переважно з еміґрантів, що зібралися на персональне запрошення Петі Певого). Шкода, що ВУО не додумалося визнати себе репрезентантом української людности Старого і Нового Світа. Бо право його на таке представництво однакове чи то на Волині, чи в цілій Польщі або на цілій земській кулі. Таким чином СРМО тепер буде репрезентувати все російсье населення взагалі в Польщі і зокрема Галичан; ВУО-ж українську людність на Волині. Не трудно догадатися, чому ті репрезентанти народилися якраз тепер, одночасно, і який їх „шляхетний" родовід. То все реальна підготовка до Женеви, до вересневої сесії Союза Націй та можливих дебат над українським питанням. Недармож представники московського зїзду на чолі з п. Серебряніковом вже мандрують по московських дідичах на Волині, збираючи жертви на висилку делеґатів до Женеви, а ВУО устами свого батька Певного заявило, що „українське питання в Польщі є питанням внутрішнім і в обороні його ані кумів, ані сватів не потребуємо, бо ми (очевидно ВУО на чолі з п. Певним) є настільки сильні, що з погордою відкидаємо втручання будьяких чинників до роззязання української проблеми в Польщі" (див. Укр. Нива від 15. VIII. 31).

Отож треба сподіватися, що у вересні Женева побачить і почує наших товаришів з СРМО і наших землячків з ВУО. Перші будуть свідчити, що населення Галичини є „руским", воно з українськими політичними партіями не йде, задоволене з теперішніх порядків і з пацифікації, переведеної над саботажистами. Другіж, як „репрезентанти обєднаної громадської і політичної думки українського громадянства на Волині", будуть теж свідчити про „польсько-українську приязнь, користання зі всіх добродійств, що польська держава дає своїм громадянам" і що „вирішення української проблеми, як проблеми меншостей у Польщі, належить до компетенції парляменту річі посполитої та її урядів" (слова в лапках взято з точки 7-мої декларації і резолюції ВУО). Усе те доказує, що СРМО і ВУО є близнятами, котрі походять від одної спільної мами, сучасної польської політики, аґресивно настроєні до української людности і працюючої над забезпеченням себе від українських петицій у Женеві. Як подивляться на таких „репрезентантів" европейські дипльомати, чи звернуть на них увагу і дадуть себе обдурити чи ні це інча річ. Але українські діячі повинні поставитися до них як до світових шахраїв та спекулянтів на українській ідеї; вони повинні уважно за їх роботою стежити та її викривати. Волинь поставилася до них гідно на московськім зїзді: від неї було тільки пара змосковщених осіб, а на зїзд ВУО п. Певний стягнув лише 111 осіб, з них 90 відсотків еміґрантів, тобто людей, чужих Волині, службово залежних і гремтячих за панський кусник хліба або його шукаючих. Ми напевно не помилимося, коли скажемо, що ті особи, котрих підле становище змусило взяти участь у зїзді ВУО, проклинали від всієї душі це „обєднання" і його продажних ініціяторів. — („Новий Час").

Волиняк.

ВУГЛЕВИЙ ДОМПІНҐ БОЛЬШЕВИКІВ.

Атенська ґазівня, що спроваджувала досі вуголь з Англії, замовила в останніх днях 35.-000 тон вугля у большевиків по ціні коло 37 золотих, в той час, коли англійський вуголь коштує тепер близько 50 зол. Крім того большевики признали атенській ґазівні 4-місячний безпроцентовий кредит.

В. Будзиновський.

МІЙ ХЛОП

(Оповідання).

(2)

Я погадав, що то вона боялася вилізти вікном, отже вийшла дверми, обійшовши хату, увійшла в сад і підходить до мене. Озираюся і в кущах бачу щось біле. Підходжу, а то справді вона. Хочу її обійміти, а вона уступає взад. Все взад і взад. Вже хочу прискочити до неї, а мене з заду два хлопи, хап... Аж на другий день в полудне гайдуки знайшли мене в кущах. Я був закнебльований, звязаний і завязаний в мішку. Настуня щезла і син кушніря не вернув. Ми всі доміркувались, що вони обоє любилися і він її викрав та з нею кудись втік, що й слід по них пропав... Що було, я розказав докладно; може аж за докладно. А тепер, слухате! Ту Настуню і того Василя Тодорука я бачив нині тут у Львові. Той Тодорук нині вже не Тодорук, а Волошин; вона, його жінка...

Адвокат аж скочив і крикнув здивований:

— Волошин? Кушнір Волошин? Той великий богач?

— Той! Гадаю, що я маю право до нього, до його жінки, до його дітей і до його маєтку. Я його зареклямую і прийшов до вас спитати, чи схочете бути моїм правним заступником в сій справі.

— Чи ви певні того, що той Волошин, то ваш хлоп Василь Тодорук, та що його жінка ваша хлопка? Маєте на се докази?

— Його донька цілком така, як її мама, коли ще була дівкою. Вони обі напятнені сими перчиками під носом. Він, очевидно, змінився, бо тоді ще був молодим парубком і не мав бороди. Але не змінився так дуже, щоби в селі його не пізнали. Черти лиця, очи, волосся лишилися ті самі. Також можна буде прослідити, відки він сюди прийшов. Кажуть, що з Молдави. Не тяжко буде прослідити, чи він таки відтам родом, чи може зайшов туди; відки зайшов і коли.

Адвокат став бігати по кімнаті, затираючи руки, бо бачив, що буде можна добре заробити.

Шляхтич зачав нетерпеливитися і перебив мовчанку, питаючи:

— Возьмете справу, чи ні? Мабуть не велику маєте охоту. Може не хочете задиратися з міщанами?

— Взяти возьму, — адвокат відповів. — Лише вперед я хотів би знати, як ви загадали справу зачіпити. Чи не думаєви зареклямувати його в місті і випроцесувати собі його?

— Гадаю, що інакше не можна.

— Можна інакше, і ліпше було би інакше. Як ви його завдасьте до суду, то ви мусите доказати, що він не Волошин, а ваш хлоп Всаиль Тодорук. Ліпше було би зробити так, щоби він мусів доказувати, що він не ваш Тодорук, а вільний Волошин.

— Або на те є спосіб?

— Ви польський шляхтич, і питаєте, чи на се є спосіб?! Хібаж ви не маєте гайдуків? Або, як не маєте власних, то може між шляхтою маєте якого приятеля, що позичив би вам своїх... Заїхати пана Волошина, приставити його разом з родиною і цілим движимим маєтком до ваших Кушлиць, в його хаті у Львові посадити свого резидента, або хату з робітнею виарендувати якому кушніреви, щоби під доброю фірмою Волошина далі кушнірував. Нехай той Волошин-Тодорук. і місто Львів позивають вас!

— Я маю двацять добре заброєних гайдуків, бо від мене недалеко до молдавської границі і ми кождої хвилі мусимо бути приготовані на гостину татарського чамбула. Один мій сусід може дати мені десять своїх гайдуків.

— Ваші гайдуки вистануть, як явитеся і наскочите неожидано.

— Дякую вам за раду. Зроблю так, як кажете. Гадаю, що як він дасть справу до суду, то ви будете моїм дорадником і заступником.

— Або я ним вже не є? А хтож вам дав таку добру раду? Волошин вже так, як би ваш; його жінка, його донька, його маєток. Вже та моя рада щось варта. Також треба заздалегідь підготовити ґрунт до процесу, бо ваш хлоп чейже не буде сидіти тихо і між міщанами має приятелів. Гадаю, що не буде богато, як за мою раду і на початкові кошти дасьте мені зараз триста злотих...

— Триста злотих?! — шляхтич крикнув, визвірившися на адвоката. — Та за що? Ви ще нічого не зробили. За ту коротку балачку, то й трицять злотих забогато. Бачу, що справу треба буде передати іншому адвокатови.

— Інший адвокат не буде дешевший, бо й він порахує, який буде ваш зиск. Як шляхтич продає другому шляхтичеви звичайного хлопа, то його вардість рахує звичайно на триста злотих. Волошин не звичайний хлоп, а перший в наших сторонах кушнір. З него будете мати користь більшу, як з двацяти інших хлопів. Його жінка не звичайна хлопка; його донька також не така, як хлопська дівка. Стара буде вам за кухарку, донька за покоївку. Не малу вартість має також вдоволення, що у ваші руки дістанете шибеника, що вам колись зробив такого збитка. Як ще дочислимо маєток Волошина, то самі признаєте, що я на початок зажадав страшно мало.

— Коли ви кажете, що се смішно мало... як на початок, то який буде ваш рахунок пізніше, коли ви справу опануєте і мені буде відрізаний перехід до іншого правника? Може вже тепер знайду такого, що возьме справу за процент від вартости всього того, що виграю.

— Про мене! Я не накидаюся вам. Як ви зараз не дасьте триста, то Волошин, не торгуючися, дасть три тисячі.

— За що? Він вже може занюхав письмо носом і був у вас?

— Він ще нічого не занюхав; бодай зі мною не балакав. Але, як я не дібю торгу з вами, то в сій справі буду мати вільну руку. Піду до нього і розкажу, що йому грозить. Він ще нині щезне відси з родиною і ви... шукай вітра в полі!

Почувши таке, Кушлицький змяк. Висипав на стіл триста золотих, згодився дати адвокатови третину вартости виграної і поїхав до Кушлиць по своїх гайдуків.

(Дальше буде).

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

ATROCITY REPORTS FROM THE UKRAINE.

POLISH ATROCITIES IN THE UKRAINE. Edited by Emil Revyuk. Jersey City. Svoboda Press.

Under the auspices of the united Ukrainian organizations of the United States, Emil Revyuk, editor of a Ukrainian newspaper in Jersey City, has collected eyewitness reports and newspaper accounts of alleged terrorism committed by Poles in Ukrainian territory. A complete denial by Tytus Filipowicz, Polish Ambassador, is included, but Mr. Revyuk discredits the denial.

Considered solely as a series of letters and formal articles, the pamphlet contains a series of exceedingly poignant personal narratives of hardship and oppression. The publication of the volume is a distinct addition to the literature of international affairs.

M. D. T.

("Public Ledger," Phila., Pa., August 15, 1931).

—o—

LABOUR M.P's IN POLAND.

Minorities Investigation.

(Reuter's Telegram).

Warsaw, Tuesday.

The Rev. James Barr, the Scotish Labour M.P., explained to the "Gazeta Lwowska" today the nature of the inquiry upon which he and Mr. Rhys Davies, another Labour M. P., have been engaged in Poland. Some annoyance had been expressed by various Polish newspapers at statements attributed to the tourists during their visit to Eastern Poland.

Mr. Barr stated he and his colleague were engaged in the study of Minorities' questions generally, in all countries where they existed. They had not been solely engaged in investigating the conditions of the Ukrainian minority. It must not be thought, he said, that they had accepted in their literal truth all the statements made to them by the Ukrainian Nationalists.

"I have heard both the Polish and the Ukrainian sides, and I do not intend to express my own opinion on the matters discussed, not only because my visit is entirely unofficial, but also because I am a minister, and therefore must avoid saying anything which might envenom the relations of peoples united by a common destiny."

Mr. Barr, who is at present at Leopol, said that he and Mr. Davies had concluded their investigations in Poland. They had seen much which had keenly interested them. They would take away with them a very favourable impression of the progress made by the country in the short time since the war. In conclusion he paid a tribute to the courteous manner in which the Polish authorities had facilitated their visit, as well as to the hospitality accorded to them on all sides.

("The Manchester Guardian," August 12, 1931).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КУДА ЇХАТИ НА ВАКЦІЇ?

І. Злучені Держави.

Літна пора надається найкраще для подорожей. Літом почуваємо в собі якесь замилування до подорожування, а наше око стократно побільшує красу природи та уприємнює нам наші вакації.

Кожда людина, бідна чи богата, повинна бодай хоч один раз до року десь виїхати на вакації, а притім змінити спосіб життя; свою поживу та воду; побачити нових людей та навязати з ними зносини.

Такі подорожі приносять нам дуже богато практичного знання, а заразом дають і душевне задоволення.

Подорожувати треба кождого року у якусь іншу частину краю. Найкраще випадають наші вакації тоді, коли ми їх пляново переводимо. Без приготовання жадна річ не вдається. Скажім, що хтось з Канади їде до Злучених Держав — при чім має гроші і час — але не знає, що має звидіти та куди поїхати. Для таких я подав би такі поради:

Насамперед треба би звидіти місто Ню Йорк, з його великими хмародерами, незмірними богацтвами та зі страшною нуждою у дільниці „Бавері". Контрастів тут більше як деінде. По сім треба звидіти купелеве місце „Куней Айленд" з його звіринцем.

Не далеко від Ню Йорку є друге купелеве місце, „Атлентик Сити", куди зїздяться майже всі богачі з Америки. Коли звідси їдемо до міста Филаделфії через стейт Ню Джерзи, то по дорозі побачимо приманчиві сади, засаджені бросквинями та морелями, як рівнож подибаємо широкі поля, засаджені шпараґами.

На полудневий захід від міста Ню Йорку подибаємо столичне місто Злучених Держав Америки, Вашинґтон. Щодо забудовання та чистоти, належить це місто до одних з найкращих в Америці. В місті Вашинґтоні не маємо ані одної фабрики; автомобілям не вільно трубіти; замісць вулиць всюди широкі бульвари, а навіть перехресні вулиці є обсаджені півтропічними деревами та цвітами. На вулицях не бачите ніде стовпів для телефонічних дротів, а стоять лише стовпи для світел. Трамваї дістають свою електрику зпід землі, причім рівнож нема ані стовпів, ані звисаючих дротів. Парляментарні будинки, історична бібліотека і музей є побудовані на горі при вулиці Пенсилвенія, а все це окружає великий парк, засаджений півтропічними деревами. На кождому дереві є корточка з написом, як це дерево називається по анґлійськи і по латинськи. Всюди взірцевий порядок.

В північно-східній части Злучених Держав — а на границі Канади, — знаходиться водопад „Ніяґара", який чарує своєю красою цілий світ. Сюди приїздять туристи аж з Бомбею та Шанґгаю. Всі богачі з цілого світа їдуть сюди в повесільну подорож.

Недалеко цього водопаду є побудований готель, також під назвою „Ніяґара", з якого вікон бачимо малі пороги. Безнастанний шум води пробивається крізь вікна до кімнати в готелю і по першому дні не чути нічого, лише тихий шум в голові.

Понижче водопаду, який має форму кінської підкови, є високий міст, який сполучує Канаду з Америкою. Виходимо на середину цього моста і бачимо водопад Ніяґару в його найбільшій славі і красі, а перейшовши на канадійську сторону, беремо трамвай та їдемо вниз з водою, аж поки не приїдемо до місця, що називається „Чортячий Вир". Цей вир повстав з тої причини, що ціла ріка Ніяґари біжить спрямована в одним напрямку поміж високими двома скелями, аж тут нараз мусить вона скручувати в праву сторону. Очевидно це є фізична неможливість і тому вода, бючи цілими століттями об скалу перед собою, видовбала величезну кручу. Всі великі дерева, що знаходяться в ріці, коли біжать вниз з великою швидкістю, попадають під це зачароване коло, а не маючи змоги вирватися звідси, вічно крутяться. Трамваєва компанія побудувала повище цеї кручі візок, який переноситься з одної гори на другу на линвах. Туристи їдуть понад цю кручу з великим здивуванням. Кождий, хто приїжджає до Ніяґари, повинен звидіти отсей феномен природи.

Їдучи звідси впрост на захід, приїдемо до чаруючого містечка Вінона у стейті Вісконсін, яке рішуче є найкраще положене містечко поміж горами, лісами, та над рікою Міссіссіпі. Один тиждень вакацій перелетить тут як одна хвилина.

Майже по середині Злучених Держав розляглось величезне місто Шікаґо на площі 200 кв. миль. Тут є що оглядати на цілий місяць, коли би хотів хтось звидіти парки, бульвари, звіринець, акваріюм, музеї, університети, бібліотеки, опери, ґалерії образів, готелі (а спеціяльно Еджвотер Біч готел, де мешкають молти-міліонери і де знайдете в широких та довгих парльорах цілу установку, закуплену з Царського Села з Росії від большевиків). Найцікавіщі два місця Шікаґа, це: 1. Планетаріюм — де кождого дня професори дають відчити про планетарну систему; та 2. „Клюб Квашених Огірків" — де можна почути відчити на ріжнородні можливі і неможливі теми. Наводжу ті дві інституції тому, бо як одна представляє поступ і цивілізацію, то друга представляє деґенерацію.

Їдучи дальше на захід, подибуємо дуже цікаву місцевісць Солт Лейк Сити, в стейті Юта, де знаходяться довгі підземні льохи, видовбані в скалі з соли. Це місто є рівнож старинним осідком Мормонів (мущини, що належали до цеї секти, мали від 3 до 7 жінок), а божниця їх стоїть по нинішний день і вважається за найлiпшу акустичну будівлю на світі.

Звідси на полудне знаходиться Ґренд Кеніон, якого краси ще ніякий письменник не описав. Природа видала з себе все, що найкращого мала в собі, коли будувала цей Ґренд Кеніон. Не дурно то всі туристи цілого світа знають про нього!

Над самим Тихим океаном подибуємо стейт Каліфорнію, а в сім стейті знаходяться дерева по 4 тисячі літ старі. Чи можете собі уявити велита-дерево, крізь яке є прорізана дорога для переїзду авта, а дерево росте собі далі? Не менше цікавим місцем в сім стейті є Галивуд, де виробляються кінематоґрафічні знимки для цілого світа та де у великих розкошах мешкають артисти цих кін.

Ще дальше на північ — а майже на самій границі Канади — в стейті Вашинґтон (кілька миль від границі Бритиш Колюмбії, Канада) я знайшов велику золоту майну (копальню) на імя Блейн. До цеї місцевости заїжджається потягом попід високі гори, а щоби дістатися до золотої майни — яка знаходиться на самім вершку гори, милю високо — то треба піти до офісу цеї майни і підписати „вирок смерти" на себе. Це є конечним тому, бо щоби дістатися на гору, то треба їхати візками, які є тягнені дротяними, сталевими линвами, електричними моторами. Ці візочки їдуть по вузеньких шинах страшенно стрімкою стіною. Та ще як їдете догори, то не так зле, але як вдолину, то людина примирає зі страху і навіть дихати не може. При такій їзді богато людей випадало з візків та вбивалося на смерть і тому компанія, що перевозить своїх робітників і гостей, зажадала підпису від кождого пасажира, що він їде „зі своєї власної волі та на свою власну відвічальність". Але раз заїхавши на гору, перед нашими очима розкривається дивний-предивний краєвид. Скільки око може побачити, не бачите нічого більше, як лише вершки гір, оповиті віковічними снігами та ледами (а був я на цій горі в липні). Зараз нижче ледів тягнеться чорна смуга — це є ліс. Стоячи лицем на північ, на лівій стороні геть далеко, далеко бачите водоспад, а на правій, страшна прірва-безодня поміж скалами. Тоді, коли на долині коло офісу пражить сонце немилосердно, то тут на вершку гори досить зимно, хотяй те саме сонце гріє. Ще з одним туристом (професором шикаґівського університету), вступили ми до майни до середини, щоби побачити, як добувається золото. Заледви увійшли ми 200 ярдів від отвору, як почули на тілі зимно, бо були убрані по літньому. Дальше не вагалися іти без провідника, бо пригадали собі підпис „вироку добровільної смерти", тому почали виходити вузенькими доріжками — з низько затемброваною стелею — на двір. Ще раз подивилися на панораму верхів гір та з божественної країни краси зїхали візочками вдолину до готелю.

Заки покину цікаві місця в Злучених Державах Америки, мушу згадати про місто Ню Орлієнс, в стейті Луізіяна, куди найкраще виїздити на вакації в лютім, бо там відбувається тоді славний карнавал „Марді Ґро". Прицім треба оглянути всі історичні місця, а також старинний збурений замок Бараторія, де мешкав славний на цілий світ морський пірат Жін Ля Фіт. Не можна поминути на „Ву Карей" ресторану Альсіятора, щоби не покушати його присмаків з печених устриць та риби помпано з горячого моря.

Недалеко Білоксі, в стейті Місісіпі, є другий ресторан під іменем „Пані Марфі", де можна дістати обід, чи вечеру, зложену з вісімнацятьох ріжнородних риб за один і пів доляра. Тут маєте всі страви зроблені з риби, почавши від зупи, а скінчивши на десері; лише ріжні риби є приготовлені у свій питомий спосіб.

Коли в кишені ще лишилось трохи грошей, можна взяти корабель „Монсон Лінію", з Ню Орлієнс та поїхати на Кубу — до Гавани. Звичайно так буває, що хто сюди приїжджає з півночі, то уважає цей край за земський рай. І не диво! Тут самий історичний замок — скала стоїть імпозантно, неначе би боронила цілого міста. Це є історична гордість Гавани. Відтак впадає в око туриста екзотична рістня, пахучі квіти, пальми, банани, широкий пратер попри море, віллі, готелі, музика, синє небо й море та вродливі Креолі.

А хто вже може забути продавців цвітів, як вони виспівують раненько, якусь еспанську мельодійку, чим прихвалюють свої дійсно пахучі рожі? Цей спів пригадується мені ще й тепер, як тільки бачу рожі.

Це більше-менше становило би самі „верхи", які вартаб побачити в Злучених Державах Америки. А другим разом опишу в такийсамий спосіб Канаду.

Д-р Г. Г. Скегар.

Д-р. Амвросій Кібзей.

ДЕЩО З ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

Наука медицини або лікування — се одна з найважніших і найбільш потрібних, а навіть конечних ґалузей людського поступу й знання. Вона подає способи, як охоронятися від ріжних пошестей і недуг, що навіщують ціле людство від самих початків життя чоловіка на землі. Та медицина має на ціли не лиш навчити людей, як вистеріґатися від пошестей і недуг, але також, як їх позбуватися, коли вони заатакують людський орґанізм, людське здоровля тіла або здоровля людського ума. Словом: медицина — се наука, а заразом і штука, що займається охороною чоловіка від недуг, лікування і злагодженням наслідків ріжних пошестей, недуг, слабостей, каліцтв і т. і.

Практична медицина або лікування була відома людству від найдавніших часів, від часів передісторичних. І се зрозуміле, бо що є більше цінне, що більше дорожче для людини на світі як її тілесний добробут, як її здоровля? Річ ясна, що навіть в тих замерклих, передісторичних часах не кождий чоловік почував себе спосібним до лікування другого. Вже в природі чоловіка лежить деяка боязливість або острах перед недугою другого чоловіка. Не кожда людина має таке тверде серце, щоб спокійно могла помогти усмирювати болі чоловіка тяжко покаліченого або окровавленого, а тим більше в тих давних часах, коли люди ще не мали такого високого почуття симпатії і самопосвяти до себе, як се здебільшого вже є в теперішних часах. Отже і не кожда людина була готова помагати другій в нещастю або слабости. Але на протягу довгих століть первісної — сказавби я — сирої культури, витворювалися у старинних народів свого роду „специялісти", котрі не боялися лікувати слабости інших людей, а навіть мали собі за велику честь займатися лікуванням ріжних хоріб — очевидно, на свій, питомий спосіб. При тім усім велику ролю відгравали чари і забобони, бо люди ще не знали причин ріжних недуг і слабостей, так як нині по найбільшій части знають. Отож на протягу давних століть появляються серед ріжних суспільностей медики-чарівники, духовники, заклиначі, примовники, і примовниці, а далі ріжні цирулики, або, як у нас кажуть, „лікарі-барбери" і т. п., котрі за плату або й для гонору та за добре слово бралися лікувати преріжні слабости.

Примітивні, прості, прастарі народи правильно були тої думки, що слабість, хороба, каліцтво або яке інше нещастя чоловіка не є вислідом сил природи, або тілесної чи духової конструкції чоловіка, але що всі людські болі і прикрости походять від поганого впливу нечистих сил, духів, відьм і т. п. Отож думали собі, що коли тільки у відповідний спосіб перепроситься або уласкавиться нечисту силу, злого духа і т. п., то й недужому чоловікови полекшає, а то й цілком він виздоровіє. А щоби перепросити або уласкавити нечисту силу, то конечно треба їй щось подарувати, щось їй пожертвувати. Люди бачили, що чоловік умирає серед певних природних прояв незвичайної натури або з причини якогось дивного поведення чи то самої хорої особи чи її доглядача; вони бачили, що чоловік серед подібних обставин також міг подужати і прийти до повного здоровля. І тому первісні люди звертали всю увагу не на саму суть або саме ество хоріб і їх причин, але радше якраз на ті зовнішні обставини, що товаришили хоробі недужого чоловіка. Не знаючи нічого про будову людського тіла, про круження крови, про будову тілесних тканок, мускулів тіла, про зміни в орґанізмі в часі слабости і т. і., примітивні люди пускалися на здогади і так витворили забобон і чарівництво.

Дуже багато примірів лічничих забобонів і чарівництва знаходимо у первісних мешканців Америки, Канади, Мексика, Бразилії і Перу. Серед них існувала певність, що всякі недуги і слабости в чоловіці повстають з його власної вини — себто з лихих діл і поведінок та з гріху або задля провин і гріхів родичів, дідів і прадідів, з проклонів від умерших, з вітру, з місяця, з уроків та з лиходійств ворогів, що послугувалися маґією і ворожбицтвом. Навіть звірята, з котрими чоловік лихо обходився, могли нанести слабість на нього, або через те, що чоловік нібито хвилево втратив душу або попався в тінь лихої особи.

Приноровлення маґічних обрядів, церемоній і формулок для відвернення або виликування слабостей було врешті тою спільне всім народам світа. Ті ріжнородні обряди, церемонії і формулки змінювались відповідно до місця і обставин та народнього характеру племен. Були нібито „медики" — мущини й жінки, тамани, ворожбити, примовники, заклиначі, що „відгапяли" слабість при допомозі примови або відмови, через крик, голосіння, тарабанення в дошки або бубни, через прикладання рук до тіла хорого, висисання крови і т. і. Існували навіть цілі товариства т. зв. „медиків", що так лікували людей в супроводі пісень, гимнів, молитов, обходів, а навіть драматичних представлень.

Старинні американські „медики" виконували також подекуди свого роду „операції"; висисали кров з ран, походячих від затяття, вкушення, уколення гадами або трійливими мухами або від затроєння стріл. Спускали кров вістрям ножа або списи. Такі „операції" були практиковані особливо у Перувійців і Мексиканців.

Чарівними предметами, що не допускали слабість або хоробу до людського орґанізму, були преріжні амулети або талісмани, що їх люди на всякі випадки носили при собі, як ось приміром: різблені камінці або патички з дерева, розколеного громом; піря, пазурі з звірят, нігті, волосся і т. п. Так само і вугля, відповідно приладжене; попіл, олива, смаровила з деяких звірят, наркотики або одурюючі середники, як тютюн і т. п.

Зпоміж старинних, але вже досить високо цивілізованих народів, перші Сумерійці мали деякі вдачні санітарні заведення і вигоди. Вавилонці, що по них запанували в Мезопотанії, вже мали розвинену систему каналізації і доводили до міста здорову воду з далекої віддалі отвертими каналами або проводами. В пізніших Вавилонців наука і практика медицини були доволі добре установлені; лікарські належитости були означені законом.

Прастарі звідомлення в справах медичних походять також від Єгиптян. Довідуємося про те з стародавних рукописів або т. зв. „папірусів", що доховались до наших часів ще від XVI. століття перед Різдвом Христа. В тих рукописах зібрано очевидно й те, що на полі лікування практиковано від соток літ передше. В Єгипті медициною і лікуванням займалися священики. Було багато приписаних формулок і обрядів для лікування недуг. У Єгиптян були лікарі, ветеринарі і ґінекольоги (лікарі жіночих недуг), але в методах лічення великого поступу у них не слідно. Єгипетська „Свята Книга" в своїх шістьох останніх томах трактує про анатомію, про загальні слабости, про інструменти, лікарства про недуги очей, про жіночі слабости і т. і.

(Далі буде).

ВТОНУВ.

В Єзуполі в Бистриці втонув Олекса Олищук, учень української ремісничої школи в Станиславові. Він приїхав до Єзуполя на фестин.

ЙДЕ НА ВІДПОЧИНОК.

Кнут Гамсун, великий норвежський письменник, якого деякі твори є переложені й на українську мову, заявив недавно, що вважає свою літературну роботу за скінчену і що вже нічого більше писати не буде. Останні роки свого життя бажає письменник провести в цілковитому спокої.

— Ваші близнюки мусять по ночах страшно викрикати.

— О ні! Одно з них кричить так, що другого зовсім не чути.

—o—

Чоловік (до жінки): Олено, мушу тобі признатися, що я зовсім збанкротував.

Жінка: Ах, Боженьку, то це значить, що я вийшла за тебе з любови!

—o—

Наші діти.

Тітка (до своєї маленької сестрінки): Як виростеш, то вийдеш замуж, правда Олесю?

Сестріночка: Того ще не знаю. Всеж таки матиму авто й шофера.

ВІЙСЬКОВЕ САМОНАВЧАННЯ.

Хто бодай трохи цікавиться військовим питанням, для того є ясним, що військова справа стала перед нами в цілій своїй грозі від 1920 року, коли УГА опинилася за дротами таборів.

Цілий світ готується отверто й потайки до війни. Всі держави використовують із тою метою нові технічні винаходи, шукають спільників для своїх замірів. У тих шуканнях на кожному кроці зустрічаються вони з українським питанням і у звязку з тим творять ріжні концепції. Нема сумніву, що будуча війна втягне в шалений вир український нарід, який буде проливати кров та ще й на своїй власній території. Ми мусимо ту війну обернути в **нашу визвольну національну війну**, перебрати ініціятиву до своїх рук, викопати на нашій землі яму для ворожих полків з їх політичними концепціями. Ми мусимо приготовитися до тої святої війни, а коли зайде потреба, мусимо самі зачати ту війну, кинути виклик цілому світови, але за всяку ціну мусимо вийти переможцями. Памятаймо, що наше гасло: „Українська Держава", а за це можна все віддати.

Українська молодь добре розуміє, що ніяка війна, ніяка революція, ніякий зрив народу не вдасться без **військового вишколу**.

Справа військового вишколу в нас під теперішню хвилю виглядає дуже й дуже зле. Народи, що опинилися колись, або й тепер у таким положенні, як ми, все були ліпше підготовані до війни. Поляки в 1863 р. помимо того, що мали ще багато старшин і генералів з 30 років, самі в краю поставили дуже високо військовий вишкіл, який за тих часів узагалі був дуже примітивний — треба було вміти стріляти та фехтуватись. У Варшаві перед вибухом повстання 1863 р. було повно таких шкіл, де повстанці навчилися військової штуки. А дотого Поляки були у сприятливому положенні, бо їхньому рухові симпатизували деякі держави. Крім моральної, давали їм ще й матеріяльну допомогу, як ось Італія, що заснувала була в Ґенуї польську старшинську школу, звідки вийшло велике число вишколених старшин. Симпатії ріжних держав до тодішнього польського руху додавали Полякам відваги й моральної сили в їхніх замірах. Також і Ірляндці завдяки свому знаменитому вишколові, дали собі раду з Англійцями. Вміння боротися з ворогом далося їм дуже тяжко, бо Англійці, не менше від сучасних нам Поляків, дбали про те, щоб не допустити завойованих народів до знання воєнної штуки. І військовий вишкіл здобули Ірляндці у своїх спортових товариствах. На ці товариства звернули увагу по европейській війні всі держави: переможці і переможені. Держави-переможці утримують великі армії, щоб удержати у своїх руках здобуті края. Утримування таких великих армій пожирає міліярдові суми, а що військо рівночасно, це школа, де нарід підготовляється до війни, то держави намагаються осягнути ту підготовку іншим і дешевшим способом. У всіх майже державах заведено тепер примусове **фізичне виховання**. Особливо ті переможені народи, яким подиктовано мир у Версалі і яким обмежено кадри армії, звернули особливу увагу на фізичне виховання і спортові товариства. І тут, ясна річ, перед веде Німеччина, де є обовязковим фізичне виховання для кожного громадянина. Тут нараховуємо кілька міліонів членів спортових товариств, які в кілька днів можуть обернутися страшними й знаними всім зі світової війни німецькими корпусами. Ось ці спортові німецькі товариства і пригадують французьким політикам Седан, а польським утрату коридора з Познанем. Як бачимо, нарід, що все вмів довести підчас боротьби свою боєздатність, не перестає й дальше удосконалюватися в тім напрямі.

А навіть і в Поляків, помимо того, що вони утримують завелику для їх державних засобів активну армію, фізичне виховання по містах стоїть досить високо. По всіх школах ріжних типів заведено обовязкове фізичне виховання, яке на ділі є не що інше, як тільки прихований військовий вишкіл.

Боєвої підготовки можна набути не лише в армії; її можуть дати і спортові товариства. Такі товариства дають іноді й де в чому кращого вояка ніж регулярна армія. У спортових товариствах ліпше виробляється почуття обовязку й гідности, ініціятива, що в будучій війні буде куди потрібніша, ніж гуртовий вишкіл у військовій частині. При організації нашої армії нам треба особливо звертати увагу на виховання ініціятиви, рішучости, відваги й енергії.

Треба памятати слова Неполеона, що на ¾ рішає про побіду **моральний** стан війська, а лише на ¼ його технічна сторінка. Тому не диво, що наш воєнний вожд, ген. Греків, побив під Одесою французьких, узброєних найновішими технічними воєнними засобами, побідив передусім тому, що французькі вояки **не хотіли** битися, а наші, хоч здалека не дорівнювали їхній силі й узброєнню, горіли бажанням боротьби й побіди.

Як виглядає справа військового вишколу у нас? Почнемо від підстави, а саме — від тих широких мас, які треба зорганізувати й вести до перемоги. Маси нашого народу проходять військовий вишкіл, але не добрий. Поміж нашимо селянами є мало таких, які набувають ґрунтової боєвої підготовки в польській армії, бо польська армія не дає своїм жовнірам того, що, наприклад, німецька Райхсвера. Особливо мало є зпоміж наших селян фахівців у спеціяльних родах зброї, що в минулій війні мали, а в будучій будуть мати величезне поле чинности. Обмаль селян кінчить і підстаршинські школи. Причиною такого поверхового вишколу є те, що польська армія є шовіністично-національною, а далі й ненавиджений режим забиває в наших людей почуття обовязку й виробляє в них відразу до польського війська. Одначе ці маси є ще добрим боєвим матеріялом. При піднесенні **національної свідомости** і при добрім старшинськім складі це буде навіть дуже велика сила, чого доказом була УГА.

Тепер мова про старшинський провід. Він ніколи не був у нас добрий, чи радше: не було в нас відповідної скількости булавних старшин (крім козацької доби). Старшин, що брали участь у минулій світовій війні, є в нас обмаль. Решткі їх працюють у ріжних галузях, які не мають нічого спільного з військом. Лише деякі з них мають нагоду слідкувати за розвитком новочасної тактики і стратегії. Решта ж не має змоги цікавитися воєнною штукою. З молодшого повоєнного покоління є вже трохи людей, які пройшли через польські старшинські школи. І тому їм і припадає насамперед честь вести українську війну. Одначе — ці майбутні старшини підготовані лише до командування малими відділами — сотнею, найбільше курінем. Булавних старшин у минулій війні було в нас обмаль, а тепер і зовсім нема. Маємо тепер за кордоном, а навіть у краю кільканадцять булавних старшин, алеж, їх буде замало, щоб обсадити командні посади майбутньої Української Армії. Через брак тих старшин під Львовом, ми утратили Львів і відступили перед польськими дивізіями, які мали дуже добрий склад булавних старшин.

І не могло воно бути тоді ліпше, бо на чолі бригади стояли сотники й поручники, і лише кілька бригад мали булавних старшин. Це доказ того, що в нас мусів бути страшний брак булавних старшин, коли бригадами командували поручники, які звичайно були підготовані командувати найбільше курінем. Той брак булавних старшин брав під увагу генерал Павленко, коли зі своїм шефом штабу, Мишковським, почав організувати нашу армію: вони оперли свою організацію на курінях, які складали бригаду. (Як відомо, організація армії опирається на полках, а ці творять дивізії та корпуси). Нашу організацію армії не можна було оперти на полки, бо не було людей, щоби обсадити штаби полків і бригад. Ось через той брак булавних старшин і сперлася наша армія на курінї та бригади, які перейшли вже до історії й мають славну традицію.

Такий самий брак доведеться відчути й у недалекому майбутньому, чого доказом є статті наших авторитетних знавців воєнної штуки про потребу вишколу булавних старшин. Правда, минулої війни було в нас кілька вождів без вищої воєнної освіти, які вже командували й доволі великими відділами. Але вони давали звичайно лише своє імя, а штабово-технічну роботу виконували здебільша штабові старшини чужинці. Одначе це були рідкі випадки, а покладати надії на появу Наполеонів можна, але не занадто.

Українська молодь повинна сама підготовити нарід до війни. Тактика війни змінюється, і нам треба стежити за всіми тими змінами. Ми повинні бути готовими, щоб не заскочили нас неподівано нові винаходи воєнної техніки чи зміни у стратегії або тактиці. Поляки під тим оглядом стоять попереді. Часто-густо можна бачити, як на подвірю польської гімназії вчаться учні вживати газових масок. Отже й нам усім треба теоретично і практично яко мога знайомити всіх з ріжними досягненнями воєнної техніки. Поляки мають по цілій Польщі такі товариства під назвою „Звйонзек офіцеруф резерви". При помочі цих товариств вони намагаються довести загал до рівня вишколу активної армії.

Дальшим завданням нашим є праця над **історією українського війська** від того часу, як наші предки нападали на Царгород, і аж по теперішню добу. Всі народи мають історію свого війська й то гарно оброблену, лише в нас, крім поверхових писань, нема нічого. А між нами колись запорожських полководців, що дивували світ своєю геніяльністю. І сором згадувати, що ми, нащадки тих, які з шаблею й конем не розлучалися, так мало маємо з ними спільного. Поміж нами мусить витворитися пошана до військового стану. Мусимо відгребати давню славу й стати вояками, вояками Української Армії. Мусимо на тім полі пильно заходитися коло праці. Військовий вишкіл вимагає солідної й безперервної праці. Треба навчитися насамперед думати воєнними категоріями, треба виробити в собі той військовий дух, який з такою силою вибухає з цілої нашої історії. Але треба знати, як боролися наші батьки з ворогами. Треба відродити воєнний геній наших предків, приладнавши його до теперішньої тактики.

Маршал Фош каже, що стратегія не міняється, лише засоби, якими вона орудує, улягають зміні. Ось так і ми, студіюючи українську військову історію, можемо витворити нашу своєрідну **тактику**, до якої змусимо застосуватися й ворога. Не треба лякатися, що ми не будемо мати такої техніки узброєння, яку матимуть наші вороги.

Треба далі пізнати **воєнну географію нашої землі**, а тим і вишукати способи найліпше її боронити. Кажуть, що полковник Богун знав на Україні кожне місце, догідне до боротьби. Це давало йому змогу бити ворога і придбати собі безсмертну славу. Знання воєнної географії нашої землі є дуже важливою для нас річчю, бо на нашій території буде відбуватися рухлива війна. В нас по старому буде панувати по степах кріс, кінь та шабля, а бетон та дріт будуть мати менше місця.

Через те берімось до військового самовишколу з таким запалом і ентузіязмом, з яким курінї УГА рано на світанні ввійшли до Києва. Хто потрапить, бодай на хвилю, перенестися в положення тих героїв і відчути ту боєву радість перемоги, якій нема рівної на землі, той усе буде стреміти, щоб хоч раз за життя пережити таку щасливу хвилю й війти в коло тих героїв, од яких нема нічого кращого на землі.

Нам незабаром уже треба буде звести бій за Самостійну Соборну Українську Державу. Але треба сказати собі ввічі правду: в такому стані, в якому ми пробуваємо, не вийдемо навіть поза Львів. А тому то **військова підготовка є нашим категоричним імперативом**. Коли його не виконаємо, то не лише не здобудемо України від Кавказу по Карпати, але не вийдемо поза стіни своєї хати.

(„Сурма").

ТАРЗАНІВ СИН.

(19)

Перед самим заходом сонця сторожа побачила відділ їздців. Вони гнали ґальопом попри місце, де сиділи жовніри французького леґіону, не стараючися зовсім закрити себе. Капітан Жасо, побоюючися підступу, видав своїм жовнірам строгі прикази. Араби задержалися від жовнірів на яких сто кроків. Один з них поїхав просто до капітана.

—o—

„Я є шейк Амор Бен Хатур", він сказав, злізши з коня та підходячи до капітана. Капітан Жасо змірив його від стіп до голови. Був це високий, скривлений чоловік. „Ну, чого хочеш?" спитав капітан. Ахмет бен Гудін, якого, ви зловили, це мій сестрінець. Віддайте мені його, а я вже постараюся, що він буде заховуватися спокійно. „Жасо потряс головою". Це неможливе. Йому закидують тяжкі злочини. Як він невинний, то я його звільню". Шейк запитав: „А як він не є невинний?"

—o—

Ліва рука Араба була схована під його „бурнусом". Тепер він витягнув руку та показав великий козячий капшук, повний гроша. Він висипав кілька монет на долоню, подзвонив ними, а відтак сховав їх назад у капшук. Все те він зробив, не кажучи ні слова. Жасо слідив його добре. Тепер шейк підійшов до капітана та прошептав: „Чи міг би мій сестрінець утекти сьогодня в ночи?"

—o—

Капітан почервонів, відтак поблід і з затисненими кулаками кинувся до Араба. Відтак нагло задержався. „Фельдфебель!" крикнув він. Фельдфебель станув перед ним. „Забери цього чорного пса назад до його людей", приказав він. „І дивися за тим, аби вони віділхали сейчас та стріляй до кождого, що буде пробувати вертатися".

—o—